

Utklippan

Id.nr.	KA0010
Län	Blekinge
Naturtyp	Kust och skärgård
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-xx-xx
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

---

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakten Utklippan är belägen ungefär 8 km sydsydväst om Utlängan i Karlskronas sydöstra skärgård. Värdetrakten omfattar Sveriges sydligaste ögrupp, Södraskär, Norraskär och Degerhuvudet samt ett antal mindre skär. Området har en areal på 5168 hektar, varav 5159 hektar täcks av vatten. Botten består av olika substratklasser¹ (K1, K2, K3 och K5) men domineras av heterogena hårbottnar som utgörs av block samt stora och små stenar (K2; 58%). Botten består även till stor del av heterogena bottnar dominerade av sand med inslag av grovsand, grus och små stenar (K3; 61%). Endast ytterst få inslag av hårbottnar dominerade av homogen håll med inslag av block och stora stenar (K1; 5%) samt homogena finsandbottnar (K5; 3%) förekommer. Värdetraktens största djup är 43,8 meter.

NATURVÄRDEN

Värdetrakten omfattar *rev (1170)* som på stora ytor täcks av blåmusslor. Rev är en hotad (sårbar) naturtyp enligt HELCOM och utpekad habitat inom Art- och habitatdirektivet. Området omfattar även naturtypen *skär och små öar (1620)* vilken har en otillfredsställande bevarandestatus inom Natura 2000.

Området präglas av en hög naturlighet och höga naturvärden. Det är beläget långt ut från land samt på djupt vatten och utgör en underrepresenterad livsmiljö i det befintliga nätverket av marina skyddade områden. De största naturvärdena finns i de flertal rev som, för Blekinge skärgård, har en ovanligt rik förekomst av tång, särskilt sågtång. Revmiljöerna omfattar även en stor mängd kilrödblåd/rödblåd samt täta bestånd av blåmusslor. Större delen av blåmusselbeståndet har en täckningsgrad på minst 25% och fungerar som ett komplext, tredimensionellt habitat i vilket många arter finner livsmiljöer, såsom fisk, blötdjur, kräftdjur och ringmaskar. Värdetraktens blåmusselrev fungerar även som viktiga födosöksområden för plattfisk, såsom skrubbskädda och piggvar, vilka i Östersjön är beroende av blåmussla som föda.

Värdetraktens grunda musselområden utgör en viktig miljö som rast- och födosöksområde för flera dykänder som ejder, svärta och vigg. Ejdern och svärtan är nationellt hotade arter (EN respektive VU) i nationella rödlistan. Förutom andfåglar utgör värdetrakten värdefulla miljöer för en mångfald andra fåglar. Genom sitt unika läge är området en viktig rastlokal för sträckande och övervintrande fågel. Under hösten förekommer framförallt flockar med tättingar såsom

---

¹ [Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

skärpiplärka, sädesärta och stenskvätta. Häckfågelfaunan är artrik med kolonier av silvertärna, gråtrut (VU), silltrut, fiskmå, och tordmule. Vadare som rödbena, strandskata och större strandpipare häckar på öarna och skärnsnäppa har här sin viktigaste övervintringslokal i Blekinge.

Värdetrakten Utklippan omfattar länets enda gråsälkoloni, vilken har ett livskraftigt bestånd. Även knubbsäl kan förekomma i området. Dessutom är Hanöbukten ett av de viktigaste områden för Östersjötumlare, vars population bedöms som akut hotad enligt den nationella rödlistan och HELCOM.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Marina skyddade områden är inte i sig tillräckliga för att bevara den biologiska mångfalden och viktiga ekosystemtjänster i våra hav. De skyddade områdena utgör särskilt viktiga livsmiljöer och spridningskärnor för växt- och djurarter, men de ekologiska förutsättningarna i omgivande landskap har stor betydelse för konnektiviteten och påverkar därmed nätverket av marina skyddade områden och dess långsiktiga funktion för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster.

Konnektivitet handlar om organismernas förmåga till spridning. Eftersom spridningsavståndet varierar mycket mellan olika arter och ofta även mellan olika livsstadier av en art måste man betrakta konnektiviteten på många olika skalor, mellan områden och inom områden. Marina däggdjur och fåglar har i allmänhet så stor spridningsförmåga att populationerna kan upprätthålla kontakten mellan olika områden inom samma havsbassäng. Emellertid finns det funktionella spridningsbarriärer mellan populationer av knubbsäl och tumlare i olika delar av Sveriges havsområde, vilket påverkar behovet av att skydda populationerna och deras viktigaste uppehållsområden.

I allmänhet representerar utsjöbankar mer opåverkade områden och kan därmed fungera som tillflyktsområden (refugier) för många marina organismer och sjöfågel. Det finns inga artificiella spridningsbarriärer inom värdetrakten Taggen och vattenomsättningen är god. Det gör att spridningen av organismer inom området samt utbytet med omgivande vatten kan antas fungera väl. Emellertid har flertalet makrofyter, dvs alger och kärlväxter, en relativt liten spridningsförmåga. Eftersom värdetrakten är belägen långt ut från land och är omgiven av djupt vatten med en botten under den fotiska zonen kan området betraktas som mycket isolerat för dessa organismgrupper. Även många kustlevande fiskarter som skulle kunna finnas inom värdetrakten saknas på grund av att där saknas lämpliga rekryteringsmiljöer med grunda skyddade vikar eller vattendrag.

Värdetrakten Utklippan överlappar kustvattenförekomsten Östra Blekinge skärgårds kustvatten. Statusen, med avseende på konnektivitet, är bedömd till hög då det inte förekommer en betydande bristande konnektivitet i ytvattenförekomstens grunda vattenområde (0–15 meter). Statusklassningen baseras på en modellering av fysisk påverkan i svenska kustvatten. Påverkansfaktorer som ingår i modellen är bland annat pirar, vågbrytare, utfyllnader och erosionsrisk (KustHYMO förvaltningscykel 3, 2017–2021).

NUVARANDE ANVÄNDNING

Hela värdetrakten omfattas av ett befintligt naturreservat (Utklippan).

118 hektar (2%) är utpekade Natura 2000-områden inom både Art- och habitatdirektivet SCI samt Fågeldirektivet SPA. De två direktiven överlappar varandra helt.

3776 hektar (73%) är utpekade riksintresse för naturvård (Torhamns skärgård, NK23).

175 hektar (3%) är utpekade riksintresse för sjöfart. Området utgörs av en befintlig farled (Karlskrona angring- Yttre redden, farledsnummer 271).

4311 hektar (83%) är utpekade riksintresse för Försvarsmakten (Hanö/Torhamn, TM0306). Området används som sjöövningssområde.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster kan definieras som direkta och indirekta naturvärden som bidrar till människors välbefinnande. Denna marina värdetrakt tillhandahåller en mängd olika direkta ekosystemtjänster som bland annat:

Försörjande ekosystemtjänster

- Livsmedel (fisk, skaldjur, alger)
- Habitat för marina organismer
- Häckningsplats, övervintringslokal samt rast- och födosöksområde för fågel

Kulturella ekosystemtjänster

- Naturupplevelser
- Dykning/snorkling/segling/båt/övriga vattensporter
- Fiske
- Turism

Reglerande ekosystemtjänster

- Klimatreglering genom lagring av kol och näring i undervattensvegetation och bottenorganismer
- Vattenrening och förbättrat siktdjup genom filtrerande musslor och undervattensvegetation

Övriga ekosystemtjänster

- Kosmetika, hälsoprodukter och naturmediciner (alger)

UTMANINGAR

Utsjöområden är generellt mer opåverkade än kustområden men kan ändå beröras av en del mänskliga verksamheter. På grund av värdetraktens läge har vissa verksamheter en liten omfattning inom området och bedöms därmed ha en relativt liten påverkan. Nedan följer verksamheter/påverkansfaktorer och storskaliga miljöproblem som kan ha negativ påverkan på värdetraktens naturvärden och ekosystemtjänster:

Fysisk exploatering/omstrukturering

- Konstruktioner i vatten (t.ex. broar, vägbankar, bryggor, hamnar, pirar, utfyllnader, vågbrytare)
- Strandfodring och erosionsskydd
- Dumpning av muddermassor

Energiproduktion och materialutvinning

- Etablering av vindkraft, konstruktion och uppförande
- Produktion av vindenergi, driftsfas
- Utvinning av sand och sten

Transport och sjöfart (inklusive kablar)

- Sjötrafik
- Kablar och rörledningar
- Muddringar och breddningar (sprängning, grävning) för sjöfartsleder

Mänskliga aktiviteter (rekreation, militära övningar m.m.)

- Friluftsbåtar och båtliv, friluftsliv (liten påverkan)
- Muddring och dumpning för fritidsbåtar
- Forskning och undersökningar
- Militär verksamhet

Jakt och fiske

- Pelagiskt fiske (kommersiellt)
- Bottentrålning (kommersiellt)
- Bottensatta fiskeredskap (not, nät, långlina, burar) (kommersiellt)
- Fritidsfiske (sportfiske och husbehovsfiske) (liten påverkan)
- Spökgarn
- Fågeljakt

Utsläpp av näringsämnen och föroreningar

- Industriellt utsläpp (inkl. kylvatten)
- Läckage från förorenad mark och sediment (ex fiberbankar)
- Utsläpp från hushåll och kommunala reningsverk
- Utsläpp från jordbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från skogsbruk (näringsämnen och pesticider)
- Utsläpp från vattenbruk (näringsämnen och pesticider)
- Marint skräp

Utsläpp av klimatpåverkande gaser

- Uppvärmning
- Förhöjd medelhavsnivå
- Förlängda torrperioder
- Försurning

Främmande arter

- Predation
- Konkurrens

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Kustnära vatten utgör värdefulla miljöer som är särskilt produktiva och därmed har vi ett stort ansvar att bevara dessa. Statliga och kommunala åtaganden genom olika typer av områdesskydd behöver kombineras med en långsiktigt hållbar fysisk planering som tar hänsyn till naturvärden och vikten av en grön infrastruktur i landskapet. Naturvärdena i värdetrakten kan bevaras eller förbättras genom att åtgärder vidtas, som bland annat:

- Undvik/anpassa exploatering i vegetationsrika miljöer som kan vara lämpliga lek- och rekryteringsområden för fisk.
- Undvik/anpassa exploatering i rika blåmusselområden (10% täckningsgrad eller högre).
- Ställa krav på ekologisk kompensation vid exploatering för att styra verksamheter och minimerande påverkan.

- Minska påverkan av båtliv genom fartbegränsningar och rekommenderade ankringsplatser.
- Minska påverkan av buller genom försiktighetsåtgärder och begränsad användning av sonar, pålning, sprängning och andra verksamheter som alstrar starka ljud.
- Dialog med boende i anslutning till värdetrakten om vikten av att inte släppa ut näringsämnen via enskilda avlopp eller jordbruksmark.
- Särskilt hänsynstagande under lekperioder för fisk, kuting och pälsbyte för säl samt häckningsperioder för fågel. Hänsynstagande för säl och tumlare samt rastande och övervintrande fågel.
- Restaureringsåtgärder, såsom strand- och bottenstädning från marint skräp och spökgarn.
- Generella åtgärder för miljögifter och övergödning i Östersjön, såsom minska jordbrukets utsläpp av näringsämnen, begränsa farliga ämnen, införa avancerad rening på de största avloppsreningsverken inom Sveriges avrinningsområde till Östersjön och främja hållbart fiske (försiktighetsprincipen).

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är viktigt att hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid planering och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som förekommer i marina värdekärnor ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

[Kartläggning av fysisk påverkan av vattenmiljön - Havsmiljö och vattenmiljö - Miljöpåverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[2017:23 Kartläggning av Blekingekustens ekosystemtjänster | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

[Mosaic - ett verktyg till stöd för förvaltning av naturvärden i marina områden. - Vägledning - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

[Ytsubstratklassning av maringeologisk information - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)

KARTA

